

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 13

София, 30 септември 1999 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Живко Сталев

Членове: Асен Манов

Цанко Хаджистойчев

Станислав Димитров

Неделчо Беров

Димитър Гочев

Стефанка Стоянова

Иван Григоров

Тодор Тодоров

Александър Арабаджиев

Маргарита Златарева

при участието на секретар-протоколита Гергана Иванова разгледа в закрити заседания на 28 и 30 септември 1999 г. конституционно дело № 9 от 1999 г., докладвано от съдията Станислав Димитров.

Делото е образувано на 5 юли 1999 г. по искане на 54 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване на противоконституционност на Указ № 274 от 28 юли 1998 г. на президента на Република България, с който е освободен Александър Драганов Димитров от длъжността извънреден и пълномощен посланик на Република България в Република Полша /ДВ, бр.89 от 3 август 1998 г./.

В искането се твърди, че както указът, така и издадената въз основа на него заповед на министъра на външните работи не съдържат основания за прекратяване на правоотношението с

посланика, без негово съгласие, преди изтичане на мандата му, че двата акта не са мотивирани и, че не са му връчени официално. Поддържа се, че указът на президента противоречи на духа и принципите на Конституцията и ограничава прогласените с преамбюла и разпоредбите на чл.41, ал.2, чл.45 и чл.48, ал.1 от Конституцията права на личността.

С определение от 8 юли 1999 г. Конституционния съд е допуснал искането за разглеждане по същество и е конституирал като заинтересувани страни по делото президента, Министерския съвет, министъра на външните работи и Александър Драганов Димитров.

Конституираните страни са представили в срок писмените си становища.

Според президента, Министерския съвет и министъра на външните работи искането е неоснователно и следва да бъде отхвърлено. В становищата са изложени подробни съображения в подкрепа на тезата им. Поддържа се, че указът, предмет на спора, е издаден при стриктно спазване на съответните конституционни разпоредби и не нарушава прогласените с преамбюла и чл.41, ал.2, чл.45 и чл.48, ал.1 от Конституцията права на личността.

В становището си Александър Драганов Димитров развива доводи в подкрепа на искането. Според него издаденият от президента указ за освобождаването му от длъжността посланик на Република България в Република Полша нарушава правата му по чл.41, ал.2, чл.45, чл.48, ал.1 във връзка с чл.16 и чл.56 от Конституцията и противоречи на преамбюла на Конституцията, въздигащ във върховни принципи правата на личността и нейното достойнство. Твърди, че тези нарушения произтичат от обстоятелствата, че не е бил информиран за причините за

предсрочното му освобождаване от длъжност, че не е получил отговор на подадени от него до президента жалби, че указът не е мотивиран. По този начин е бил лишен от правото му на информация, правото му на жалби и защита и правото му на труд.

Конституционният съд, след като обсъди съображенията в искането и в становищата на заинтересуваните страни, както и представените по делото писмени доказателства, прие следното:

Компетентността на Конституционния съд да разгледа искането произтича от чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията. Искането има за предмет установяване на противоконституционност на Указ № 274 от 28 юли 1998 г. на президента на Република България за освобождаване на Александър Драганов Димитров от длъжността извънреден и пълномощен посланик на Република България в Република Полша.

Конституционният съд упражнява контрол за конституционност на законите и другите актове на Народното събрание, както и на актовете на президента /чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията/. Съдът няма правомощия да упражнява контрол за конституционност и законосъобразност върху актовете на други държавни органи, дори и ако са издадени в изпълнение на актове на Народното събрание и президента. По настоящето дело Конституционният съд е компетентен да се произнесе само по конституционността на указа на президента за освобождаване от длъжност на посланика Александър Драганов Димитров, но не и на издадената въз основа на указа заповед от министъра на външните работи за прекратяване на правоотношението със същия посланик. В този смисъл е и определението за допустимост на искането. Вносителите на искането, въпреки че насочват оплакванията си както срещу указа, така и срещу заповедта на

министъра на външните работи, в петитума си коректно молят съда за установяване на противоконституционност само на издадения от президента указ.

Искането е неоснователно.

1. Назначаването и освобождаването от длъжност на ръководителите на дипломатическите представителства и постоянните представители на Република България при международни организации е в правомощията на президента – чл.98, т.6 от Конституцията. Тази негова компетентност е съвместна с правителството. Необходимо условие за упражняването ѝ е предложение от Министерския съвет. Издадените на основание чл.98, т.6 от Конституцията укази подлежат на приподписване от министър-председателя или от съответния министър – чл.102, ал.2 от Конституцията. Приподписването е конститутивен елемент за действителността на указа /решение № 13 от 25 юли 1996 г. по к.д. № 11/96 г. – ДВ, бр.66 от 2 август 1996 г., в чийто мотиви са изложени подробни съображения за значението и правните последици на контрасигнатурата/.

Назначаването и освобождаването от длъжност на дипломатически представители са актове на дискреционна преценка на Министерския съвет и на президента. Тя произтича от функцията на посланика като ръководител на дипломатическо представителство на Република България и като неин представител пред съответната чужда държава и нейните най-висши органи. Тази функция предпоставя преценка за качествата на посланика и за доверието в него. Преценката е от изключителна компетентност на Министерския съвет и на президента. Конституционният съд не може да навлиза в контрол на тази

преценка, защото подобен контрол би означавал намеса на съда в правомощията на Министерския съвет и на президента. Конституционният съд може само да контролира дали назначаването или освобождаването от длъжност на посланик е извършено при спазване на конституционно установените изисквания за издаване на указа на президента – разпоредбите на чл. 98, т. 6 и чл. 102, ал. 2 от Конституцията.

Указът, с който е освободен от длъжност Александър Драганов Димитров, е издаден в кръга на конституционните правомощия на президента по предложение на Министерския съвет /решение № 222 от 6 май 1998 г./ и е приподписан от министър-председателя. Изпълнението на указа е възложено на министъра на външните работи, който е издал съответната заповед. Актът на президента е издаден при спазване на всички конституционни изисквания. Оплаквания в този смисъл не се правят в искането.

2. Твърденията за противоконституционност на указа са в друга насока – в акта на президента не били посочени основания за предсрочно прекратяване на правоотношението без съгласие на освободения от длъжност посланик, указът не бил мотивиран и не бил връчен официално на същия посланик. Тези обстоятелства, според вносителите на искането, давали основание да се приеме, че при издаването на указа не били спазени духа и принципите на Конституцията за защита на правата на личността и нейното достойнство и нарушавали преамбюла и конкретните разпоредби на чл.41, ал.2, чл.45 и чл.48, ал.1 от Конституцията относно защитените с тях субективни права.

а/ Указът е издаден на основание чл.98, т.6 от Конституцията, което е изрично посочено в него. Това е

конституционното основание за възникване, респективно за прекратяване на правоотношението с ръководителите на дипломатическите представителства и постоянните представители на Република България при международни организации. Няма конституционно задължение за президента да отразява в указите си, издадени на посоченото основание, и други правни или фактически основания. Указът е от категорията на административни властнически актове на висши държавни органи.

Когато в Конституцията не е установен мандат за съответната длъжност, възникналото по силата на указа на президента правоотношение не е свързано със срок. Назначеното с указа лице в тези случаи винаги може да бъде освободено от длъжност от президента по целесъобразност при спазване на конституционните изисквания /например в случая по чл.98, т.6 от Конституцията – по предложение на Министерския съвет, като указът се приподписва от министър-председателя или от съответния министър – чл.102, ал.2 от Конституцията/.

Конституцията не предвижда мандат за ръководители на дипломатическите представителства и постоянните представители на Република България при международни организации, за разлика от назначаваните от президента председател на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд и главен прокурор, чийто мандат е определен от Конституцията на седем години /чл.129, ал.2 от Конституцията/ и на съдиите в Конституционния съд от квотата на президента с конституционен мандат девет години /чл.147, ал.1 и 2 от Конституцията/.

В настоящия случай, в съответствие с Конституцията, Александър Драганов Димитров е назначен за извънреден и пълномощен посланик на Република България в Република Полша

с указ на президента № 96 от 8 май 1996 г. /ДВ, бр.45 от 28 май 1996 г./ без определен срок. Следователно при освобождаването му от длъжност президентът не е бил ангажиран с какъвто и да е срок и издаването на указа, без за това да е дадено съгласие от посланика, не нарушава конституционните му права. Оплакването в този смисъл за противоконституционност на указа е неоснователно.

б/ Липсата на мотиви към указа не прави акта на президента противоконституционен. В разпоредбата на чл.102 от Конституцията, която урежда реда и начина за издаване на укази от президента в изпълнение на неговите правомощия, няма изискване за излагане на мотиви като необходимо условие за действителността на акта на държавния глава. Съображенията и преценката за назначаване или освобождаване от длъжност на лицата по чл.98, т.6 от Конституцията е лична и суверенна и не подлежи на конституционен контрол /в този смисъл решение № 11 от 20 октомври 1994 г. по к.д. № 16/94 г. – ДВ, бр.92 от 8 ноември 1994 г./. Няма конституционна разпоредба, която да задължава президента да мотивира указите си. Указът за назначаването на Александър Драганов Димитров също не е мотивиран.

в/ Твърдението в искането, че освободеният от длъжност посланик не бил уведомен официално за издадения указ е произволно и се опровергава от доказателствата по делото.

Указ № 274 от 28 юли 1998 г., с който е освободен Александър Драганов Димитров от длъжността извънреден и пълномощен посланик на Република България в Република Полша е обнародван в официалния раздел на ДВ, бр.89 от 3 август 1998 г. Целта и смисъла на обнародването в Държавен вестник на актове на държавни органи и на други обявления и съобщения е да бъдат

доведени до знание на всички правни субекти, като се считат за официално уведомени съответните адресати, до които се отнасят.

3. Вносителите на искането поддържат, че непосочването на основания за прекратяване на правоотношението с посланика и липсата на мотиви в указа, както и неуведомяването на освободения от длъжност посланик водят до твърдяните от тях нарушения на Конституцията.

Както вече беше отбелязано /т.1/, актът на президента е издаден при стриктно спазване на конституционно определените изисквания за издаването му – в случая разпоредбите на чл.98, т.6 и чл.102, ал.2 от Конституцията.

Развитите в искането доводи нямат отношение към конституционосъобразността на указа /т.2/, поради което не може да се приеме, че актът на президента е издаден в нарушение на принципите и духа на Конституцията и на прогласените в преамбюла ѝ и в чл. 41, ал. 2, чл. 45 и чл. 48, ал. 1 права на личността и нейното достойнство, както се твърди в искането.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, Конституционният съд

Р Е Ш И:

Отхвърля искането на 54 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване на противоконституционност на Указ № 274 от 28 юли 1998 г. на президента на Република България, с който е освободен Александър Драганов Димитров от длъжността извънреден и

пълномощен посланик на Република България в Република Полша
/ДВ, бр. 89 от 3 август 1998 г./.

Председател:

Живко Сталев